

ARCHKASO spol. s r.o.

RESTAURÁTORSKÝ PRŮZKUM

„MĚSTSKÉ OPEVNĚNÍ- KOUŘIMSKÉ PŘEDBRANÍ“

v Českém Brodě, okres Kolín, Středočeský kraj

Památky je zapsána do ústředního seznamu nemovitých kulturních památek ČR.

Specifikace památky:

Název památky:	MĚSTSKÉ OPEVNĚNÍ – KOUŘIMSKÉ PŘEDBRANÍ
Umístění památky:	ČESKÝ BROD
Katastrální území:	ČESKÝ BROD
Parcelní číslo:	st. 89
Okres:	KOLÍN
Kraj:	STŘEDOČESKÝ KRAJ
Rejstřík ÚSNKP:	30659/2-714
Název projektu:	PRŮZKUM K RESTAUROVÁNÍ KOUŘIMSKÉHO PŘEDBRANÍ

ARCHKASO spol.s r.o.
Akad.soch. a rest. Jaroslav Jelínek
Václav Jelínek
Zalešany 15, 280 02 Kolín

IČO:25311271
DIČ:25311271
tel - +420 731 612 771, +420 731 612 774
archkaso.jelinek@seznam.cz

Vlastník památky:

Město Český Brod, Husovo náměstí 70, 282 01, Český Brod

IČ: 00235334

Zastoupený ve věcech smluvních: Bc. Jakub Nekolný, starosta

Objednavatel:

Město Český Brod, odbor rozvoje, Husovo náměstí 70, 282 01, Český Brod

IČ: 00235334

Zastoupený ve věcech smluvních: Bc. Jakub Nekolný, starosta

Dodavatel opravy:

ARCHKASO, spol. s r. o., Zalešany 15, 280 02 Kolín, IČ: 25311271, DIČ: CZ25311271

Zastoupený ve věcech technických a smluvních: akad. soch. a rest. Jaroslav Jelínek, jednatel společnosti

Popis:

Kouřimská brána v Českém Brodě vznikla dle zmínek kronik v roce 1345 a pochází z přelomu období přemyslovské gotiky a gotiky Karla IV. Z tohoto období je dochována pouze spodní část po římsu. Hovoří se zde o požáru, který zachvátil i dřevěnou nástavbu, která má dnes renesanční vzhled.

Dostavba brány se uskutečnila někdy v 16. století a pravděpodobná barokní rekonstrukce proběhla za Leopolda I. roku 1680- 1700, kdy byl do brány vsazen císařský erb. K této době můžeme datovat i současný vzhled, který pravděpodobně respektoval renesanční dostavby, včetně souvisejících prvků. Tato doba většinou řešila hradební a městské opevnění dle vyšehradského vzoru, nebo dle vzoru Pod Karlovem. Došlo zde ke dvěma monochromním úpravám, tj. lomená bílá s okrovou hlinkovou, lemovaná červenou linkou u oken, jako pozůstatek sgrafitového kvádrování z let 1820. Dle historické kresby, měla tato varianta sgrafitový kvádrový tvar rovnoměrně se střídajících bloků a soklovou část, která byla řešena v barevné úpravě opačně, tudíž je zde tmavý kvádr a světlá spára. Je pravděpodobné, že zde bylo využito splachů z místního pískovce, který byl plnivem sgrafitové omítky, viz. kletovaná vrstva s mírně červenou omítkou ve hmotě.

Celkový útvar brány byl omítkami rovnán do přibližných rovin zdících materiálů. Obnažená omítka vně hradby, u svodu vody se nachází jednovrstvá stlačená omítka, s okrovým lícem v pačoku vápna a ve hmotě křídlová se splachy pískovců. Dalšími sondami nebyly zjištěny jiné omítky, pouze zmíněné kamenné ostění oken, atikové kusy kamene a tenká omítka s vápenným pačkem. Proto se kamenné prvky neuplatňovaly v kameni, ale pod barvou se srovnávací omítkou kamenického opracování.

Dále je patrná nevhodná současná presentace omítek, která je v nánosů až 15cm. Tato omítka je kvalitní, avšak má velmi negativní vliv na rychlost odsušení uvnitř konstrukce. Také nadržuje tvarosloví původního provedení, které můžeme vidět na historických fotografiích. Jedná se o smyšlené voluty, bez tvaru římsy, zbytečné srovnávání tvarů zdiva atd.

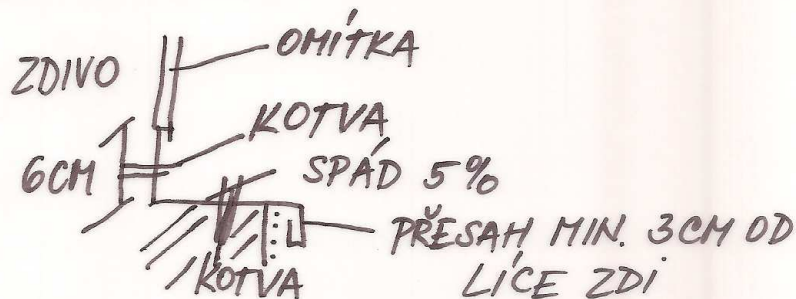
Vrcholové šišky jsou výdusem, který bude nutno povrchově konsolidovat a v malých hmotách doplnit jeho úbytky.

Vrcholová část zakrytá prejzy je ve své podstatě v pořádku. Proběhne zde lokální doplnění, provedené maltou ve spárách a kontrola pevnosti uložení jednotlivých vrchních

prejzů. Maximální výměna se týká cca 2m². Vzhledem k zamýšleným opravám omítek atikových stěn a snížení omítek bude přesah dostatečný.

Oplechování v současném stavu podtéká a je uvolněno od stěn. Je nutné vyrobit nové, delší, s vyšším lemem proti odmrzáni. Toto oplechování nebude přehozeno omítkou. V dotyku na zdi bude lem ohnutý a minimálně 6 cm vysoký, s okapovou hranou v líci zdi a do tohoto líce bude ukotven.

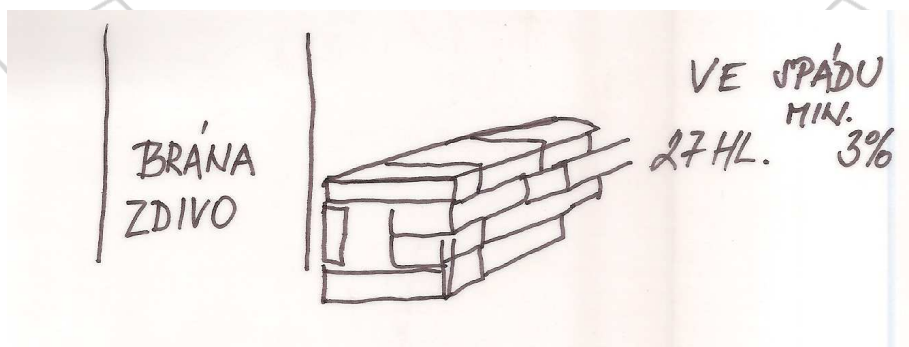
DETAIL PROVEDENÍ PLECHŮ

Omítky:

Omítky budou dvouvrstvé a v jednom kroku hlazené. To znamená, že do zavadlé omítky budou použity klety vápna emulgované olejem s hydraulickými pojivky a mramorové moučky. Ta může být již obarvena pigmentem, dle rozhodnutí barevného odstínu. Tento klet bude vtlačován pomocí umělohmotných špachtlí a cidlin tak, aby nekreslil po jednotlivých úkonech, viz. původní provedení omítky z roku 1680 až 1700.

Tyto omítky budou ukončeny 5cm nad úroveň terénu, kde bude proveden zděný žlab, který bude plnit funkci provzdušňovací a bude sloužit jako odtok ze zdi. Jeho spádovost je vyřešena terénem, to jest současný stav dláždění. U paty bude provedeno vsakové a vzduchové ukončení. U omítkových ploch je možné využít sgrafita. Nepůjde zde o štuk, ale o klet s minimální vrstvou, do kterého byly tyto sgrafita řešeny, viz. vzhled před rokem 1903 na fotografiích.

Popisek k náčrtku:

Kantka u stěny bude mít nespárované svislé plochy. Na zaklopenou cihlu bude do malty uložena stávající žulová kostka 5 x 5 x 5 cm. Žlab bude odvodňovací a provzdušňovací.

Provětrání bude mít nasávání a vyústění. Jde o kulminační hladinu kapilárních toků, které se tímto odvětráním sníží a odvedou rychle přivalovou vodu, tímžto poklesne fůze vody do konstrukce zdiva a provětráním se udrží u jeho paty. V chodníku před tímto žlabem by mělo dojít k předláždění cca 1m od vnitřního obvodu se spádem od stěn.

Erb Leopolda I. je po restaurování. Má zbytky heradických rozbarvení v mírně klížených a olejových barvách, avšak při posledním restaurování je řešena heraldika lazurami v Porosilu. Tento stav bych již neměnil. Tudíž práce na reliéfu znaku budou pouze konzervační s respektem k minulým opravám.

Zdůvodnění navrhovaných oprav:

- Tvarové identifikace nepřesné k původnímu tvaru a řešení.
- Zavodnění konstrukce v patě a lokálních místech plochy fasády.
- Nefunkční oplechování, malý přesah odmrzlé části nad plechy, tj. omítka.
- Zvýrazněné ostění oken.
- Zaniklé tvary římsy a obvodových středních volut.
- Vrstvení omítek až do 15cm, což konstrukci nechrání, ale zavodňuje také okna v líci omítek, jen s rytou linkou v maltě.
- Římsa přišla o dva spodní zuby. Profil je viditelný z čela - levá část v rohu a styku s domem, viz. historické fotografie z roku 1903
- Novodobé prvky z levé čelní strany, tj. „boční vstup“ doporučuji zadržet.
- Předláždění žulovými kostkami 5 x 5 x 5 cm. 8 + 12 m²

Záměr oprav:

Záměrem je změnit poměry ve zdivu a snížit omítkové a tvarově špatně zhotovené omítky. Nové jsou materiálově vyhovující a byly by opravitelné, avšak navrhuji jejich celkové odstranění a nové provedení s obnovou všech profilových částí a zaniklých tvarů a naopak vzniklých jako voluty, římsy a tak dále. Je nutné provést odvodnění, viz. navrhovaný systém, který je uplatněn v barokních konstrukcích kostelů s úpravou dlažby v okolí. Dále doporučuji respektovat původní barevnou úpravu.

Výměry Kouřimského předbraní:

- Prejzy na vrcholu:	15,00 m ² (výměna zde není potřeba, pouze kontrola)
- Vrcholové sloupky 0,6 x 3,4 m	2,40 m ²
- Voluty 0,6 x 1,2 m	0,72 m ²
1,0 x 1,0 m	1,00 m ²

Složitost 2 omítky atiky celkem: 4,12m²

Povrchy omítek: 12,9 x 6,8 m	87,72 m ²
19,5 x 7,0 m	136,50 m ²
5,5 x 7,0 m	38,50 m ²

Plocha omítky: CELKEM – 262,72 m²

Oplechování: 15 m² římsy

Lešení: 300 m²

Výkaz restaurátorských prací:

- Erb - Drobné retuše barevnosti a doplnění kamenickým tmelem s respektováním zrnitosti, včetně barvy a tvrdosti měkkí než kámen.
- Okna - Lokální oprava kamenickým tmelem. Dále vápenný pačok - u povrchu oken byly zjištěné depozity tmavě červené, nebo lomené bílé do odstínu okru. To samé platí u omítek. Vápenný pačok bude emulgován lněným olejem, tzv. vaječná emulze. Obvodové linky budou světle okrové, nebo červené.
- Nákolníky - výroba novodobých nákolníků, s využitím původních starších.

Zprávu vypracoval akademický sochař a restaurátor Jaroslav Jelínek
V Zalešanech, dne 1.4. 2015.

ARCHKASO spol. s r.o.
Zalešany 15, 280 02 Kolín
IČ: 25311271, T: 731 612 774
archkaso.jelinek@seznam.cz
ARCHITEKTURA-KÁMEN-SOCHY

.....
akad. soch. a rest. Jaroslav Jelínek
jedenatel společnosti ARCHKASO, spol. s r. o.